

Kocaeli Üniversitesi

Eğitim Dergisi

E-ISSN: 2636-8846

2021 | Cilt 4 | Sayı 1

Sayfa: 26-42

Kocaeli University
Journal of Education

E-ISSN: 2636-8846

2021 | Volume 4 | Issue 1

Page: 26-42

Türkiye’de psikolojik sağlamlık ile ilgili yapılan
lisansüstü tezlerin incelenmesi

An overview of postgraduate theses within the field
of psychological resilience in Turkey

O. Nejat Akfırat, <https://orcid.org/0000-0002-6748-9539>

Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nejat.akfırat@kocaeli.edu.tr

Metin Özsoy, <https://orcid.org/0000-0003-3548-4386>

Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, metin_oz_soy@windowslive.com

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gönderim Tarihi

9 Mart 2021

Düzeltilme Tarihi

14 Nisan 2021

Kabul Tarihi

22 Nisan 2021

Önerilen Atıf

Recommended Citation

Akfırat, O. N., & Özsoy, M. (2021). Türkiye’de psikolojik sağlamlık ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi.

Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4(1), 26-42. <http://doi.org/10.33400/kuje.893290>

ÖZ

Bu araştırma, 2000-2020 yılları arasında "psikolojik sağlamlık" konusu üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerini çeşitli değişkenlere göre analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye'de 2020 yılı Aralık ayına kadar yayınlanan "psikolojik sağlamlık" ile ilgili eğitim ve öğretim alanında yapılmış olan 142 lisansüstü teze YÖKTEZ veri tabanından ulaşılmıştır. Ulaşılan 142 tezdten eğitim alanında olarak değerlendirilmeyen 2 tez ve erişime izin verilmeyen 3 tez çalışmaya dâhil edilemeyerek, toplamda 137 tezin incelenmesi sağlanmıştır. Araştırma, doküman incelemesi yönteminin kullanıldığı nitel bir çalışmadır. Araştırmada veriler içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Araştırma yılı, araştırma deseni, örneklem büyüklüğü vb. çok sayıda değişken analiz edilmiştir. Veri toplama aracı olarak "Makale Sınıflama Formu" kullanılmıştır. Veri analizinde betimsel istatistiklerden frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Bulgularda, ilk tezin 2005 yılında yayınlandığı, özellikle 2016-2020 yılları arasında konu ile ilgili araştırmaların sayısının arttığı bilgisine ulaşılmıştır. Yapılan araştırmaların daha çok yüksek lisans seviyesinde ve nicel çalışmalardan oluştuğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmaların örneklem türü daha çok lise ve lisans öğrencilerinden oluşmakta olup, örneklem büyüklüklerinin 301 ile 1000 arasında değiştiği belirlenmiştir. Veri toplama araçlarına yönelik bulgularda likert tipi ölçeklerin sıklıkla kullanıldığı, veri analizlerinin ise t testi ve ANOVA yöntemleri ile gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, psikolojik sağlamlık konusunda, doktora düzeyinde, karma veya nitel araştırma desenlerinin kullanıldığı çalışmalar yapılması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: psikolojik sağlamlık, içerik analizi, lisansüstü tezler

ABSTRACT

This research aims to analyze the postgraduate theses prepared on "psychological resilience" between 2000 and 2020 according to various variables. For this purpose, 142 graduate theses, published in Turkey before December 2020, on "psychological resilience" in the field of education and training were accessed from YÖKTEZ database. Of the 142 theses reached, 2 theses that were not evaluated as educational field and 3 theses that were not allowed to be accessed were not included in the study, and a total of 137 theses were examined. This research is a qualitative study using the document analysis method. The research was carried out using content analysis technique. Research year, research design, sample size, etc. Many variables such as have been analyzed. The "Article Classification Form" was used as the data collection tool. Frequency and percentage values from descriptive statistics were used in data analysis. In the findings, it was found that the first thesis was published in 2005, and the number of studies on the subject increased especially between 2016-2020. It has been found that the studies conducted mostly consist of graduate studies and quantitative studies. The sample type of the studies is mostly composed of high school and undergraduate students and it has been determined that the sample sizes range between 301 and 1000. It was concluded that Likert-type scales were frequently used in the findings for data collection tools, and data analysis was performed with t-test and ANOVA methods. In line with the results obtained, it may be suggested to conduct studies on psychological resilience using mixed or qualitative research designs at the doctoral level.

Keywords: cambria, resilience, content analysis, postgraduate dissertations

GİRİŞ

Günümüz dünyasında insanoğlu birçok sorunla yüz yüze kalmaktadır. Son yıllarda yaşanan problemlerin sıklığı artmış, özellikle Covid-19 salgını ile beraber insanlar psikolojik sağlıklarını korumakta zorluklar yaşamaya başlamıştır. Bireylerin bu zorlukların üstesinden gelebilmesi adına bilimsel gerçeklerden destek almak önemlidir. Pozitif psikoloji, buna benzer yaşantıları temel alan bir kavramdır. Bireylerin doğuştan gelen güçlü yanları bulunduğunu savunan, bu güçlü yanların geliştirilmesi ile bireylerin uyum problemlerini daha az yaşayabileceklerini ve psikolojik açıdan sağlıklı kalabileceklerini tez olarak ortaya koyan pozitif psikoloji, modern dünyada ortaya çıkan yeni bir yaklaşımdır (Csikszentmihalyi, 2009). Bu yaklaşımla beraber, bireylerin psikolojik açıdan sağlıklı kalabilmelerine destek olan faktörleri araştırmak araştırmacıların ilgisini çekmiş ve çok sayıda araştırmaya konu edilmiştir. Bu araştırmalar arasında incelenen temel kavramlardan biri de psikolojik sağlamlıktır.

Psikolojik sağlamlık kavramı 1940'lı yıllarda ortaya çıkan ve gittikçe gelişen bir kavram olmuştur. Ünüvar'ın (2012) tanımına göre, Wilhelm Nietzsche'nin "Beni öldürmeyen, beni daha güçlü yapar." sözü bu kavrama örnek gösterilebilir. Yaşam içerisinde bulunan risk ve güçlük içeren yaşantılara bağlı olarak incelenen psikolojik sağlamlık, araştırma sayıları arttıkça gelişip önem kazanmıştır. Başta psikoloji alanı olmak üzere, psikiyatri ve eğitim öğretim literatürlerinde, araştırma ve uygulama alanında ilgi çeken bir konu başlığı olmuştur.

Psikolojik sağlamlık, kişilerin günlük yaşantılarını sorun yaşamadan, sağlıklı bir biçimde devam ettirmelerini sağlayan kavramlardan biridir. Bir tanıma göre psikolojik sağlamlık özelliği taşıyan kişiler, zorlu yaşantıları tehdit olarak algılamak yerine becerilerini sınavabileceği bir fırsat olarak algılayan, kontrolü kaybetmeyen, karşılaştıkları olumsuzlukları kendi lehine çeviren ve böylece stres seviyelerini düşürebilen kişiler şeklinde tanımlanabilir (Şahin, Yetim, & Çelik, 2012). Diğer bir ifadeyle, bireylerin hayatında çok sayıda karşılaşılabileceği risk faktörlerinin tedbirini alması, bulundurduğu koruyucu faktörleri ise anlayıp kullanarak olumlu sonuçlar elde etmesi şeklinde açıklanabilir. Bireyler yaşantıları boyunca birçok zorlu mücadelede bulunacaktır. Başarı ancak süreçte etkili olan temel dinamikleri anlamakla mümkün olacaktır. Bu temel dinamiklere bakıldığında risk faktörleri ve koruyucu faktörler ile karşılaşmaktadır.

Risk faktörleri, bireyleri zayıf kılan olumsuz çevresel koşullar ve güçlük içeren yaşantılardır (Norman, 2000). Risk faktörleri sosyo-ekonomik, kültürel, demografik koşullardan oluşmakla beraber genetik, biyolojik etmenlerde etkilidir. 3 başlık altında toparlanacak olursa; ailesel risk faktörleri, bireysel risk faktörleri ve çevresel risk faktörleri şeklinde gruplanabilir (Gizir, 2007; Terzi, 2008). Annenin çocuğa bakmaması, temel ihtiyaçlarının giderilmemesi, ihmal edilmesi, şiddete maruz kalması, duygusal istismar yaşaması, cinsel istismar yaşaması, aile içi geçimsizlik, olumsuz alkolik geçmiş, aile suç geçmişi, psikiyatrik rahatsızlıklar, madde kullanımı, yoksulluk, salgınlar, depremler, sel felaketleri, terör, savaş gibi faktörler risk faktörlerine örnek olarak ele alınabilir (Windle, 1999; Levene, 2003; Kararımak, 2006).

Koruyucu faktörler ise, güçlük içeren yaşantılara karşı koruyucu bir tampon işlevi taşır (Masten, 2001). Yaşanan sorunun yıkıcı etkisini azaltarak, psikolojik sağlamlığı ayakta tutmaya yardımcı olur (Romano & Hage, 2000). Karşılaşılan olumsuz yaşantılara karşı yapıcı bir karşılık verilmesini kolaylaştıran (Kararımak, 2006), risk faktörlerine karşı bireyin direncini koruyan ve süreçle iyileşmeyi sağlayan koşullardır (Korkut, 2007). Koruyucu faktörler; eğitim seviyesi yüksek ve evi geçindirebilen ebeveynlere sahip olmak (Murray, 2003); destekleyici ve geliştirici yetişkin tanıklara, arkadaşlara sahip olmak (Graber, Pichon, & Carabine, 2015); bilgili öğretmenlere sahip olmak, kaliteli okullarda eğitim görmek, başarılı olunan alanlara sahip olmak, ekonomik açıdan avantajlı olmak, geleceğe dair umut sahibi olmak (Kurt, 2013), espritüel olmak, akademik açıdan güçlü olmak (Murray, 2003), problem çözme becerilerine sahip olmak (Benard, 1991), sosyal becerilere sahip olmak (Levene, 2003) şeklinde sıralanabilir. Bireyin kendisinde barındırdığı koruyucu faktörlerin sayısı ne kadar çok ise psikolojik sağlamlık gösterme olasılığı da aynı doğrultuda artacaktır (Gürkan, 2006).

Psikolojik sağlık kavramı; kökü Latinceye dayanan “resiliens” kelimesinden türemiştir. Maddenin elastik bir yapıda olması ve esas şekline kolaylık dönebilmesi anlamına gelmektedir (Greene, 2002). The Random House Sözlüğü (1967) “resilience” kelimesini, “sıkıştırılma veya esnetilme yönünde güç uygulanması sonrasında esas formunu alabilme becerisi” şeklinde ifade etmiştir. Webster Yeni Yirminci Yüzyıl İngilizce Sözlüğü (1958) “resilience” kelimesini “sıkıştırılma hamlesinden sonra orijinal şekline gelmek/dönmek ve cesaret, enerji ve güç kazanmak” anlamında kullanmaktadır. Amerikan Heritage Sözlüğü (1973) ise “resilience” kelimesini “olumsuzluklardan, değişimlerden ve hastalıklardan hızlı bir biçimde kurtulma, iyileşme, sağlıklı hale gelme” şeklinde açıklamıştır. Resilience kelimesinin anlamı konusunda yabancı sözlüklerde tam bir uzlaşma görülememektedir. Aynı durum, ülkemiz araştırmalarında da gözlemlenmektedir (Gizir, 2007).

Ülkemizde yapılan araştırmalarda psikolojik sağlık kavramı için “yılmazlık”, “kendini toparlama gücü” ve “psikolojik dayanıklılık” kavramları da kullanılmıştır. Uslu (2019), Aydın (2017), Çalışkan (2011), Ilgaz (2011), Emeksever (2020), Ünüvar (2012), Özcan (2005), Serbest (2010), Kara (2019) araştırmalarında yılmazlık kavramını, Çataloğlu (2011), Aydın (2010), Bolat (2013), Şahin (2014), Turgut (2015), Çarman (2015), Kaya (2015), Arslan (2015), Ergün (2016), Özdemir (2016) araştırmalarında psikolojik sağlık kavramını, Yalçın (2013), Selçuklu (2013), Aydoğdu (2013), Zengin (2013), Uçar (2014), Gökmen (2014), Tonga (2014), Kılıç (2014), Gökçen (2015), Özcan (2015), Durmuş (2016), Atarbey (2017) araştırmalarında psikolojik dayanıklılık kavramını, Malak (2011), Çetinkaya (2018), Özünü (2018) ise araştırmalarında kendini toparlama gücü kavramını kullanmıştır.

Literatür tarandığında psikolojik sağlık alanı ile ilgili ülkemizde yapılan araştırmaları derleyen, analiz eden iki araştırmaya ulaşılmıştır. İlk olarak Gizir (2007), araştırmasında psikolojik sağlıkla ilgili araştırmaların yetersiz olduğu görüşünü belirtmiştir. Gizir (2007) araştırmanın temel amacını, psikolojik sağlıkla ilgili yapılan araştırmaları derlemek, bu sayede koruyucu faktörleri ve risk faktörlerini bir çalışmada toplayarak gelecekteki çalışmalar için araştırmacıların dikkatini çekmek ve konunun önemini artırmak olarak belirtmiştir. Işık (2016) ise, 2004-2014 yılları arasında gerçekleştirilen 56 tez ve dergilerde yayımlanan 21 araştırma üzerine inceleme yapmıştır. Araştırmasında çalışmaların yıllara göre dağılımı, risk faktörleri ve ilişkilendirilen değişkenler üzerine inceleme gerçekleştirmiştir.

Bu çalışmanın amacı, 2000-2020 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde yayımlanan, “psikolojik sağlık” konusunda hazırlanan tezleri yıl, desen, veri toplama araçları, yöntem, örneklem türü ve büyüklüğü, kullanılan veri analiz teknikleri açısından incelemektir. Psikolojik sağlığa ilişkin çalışacak araştırmacılara verilecek bu bilgilerin, kendi çalışmalarında kullanacakları yöntem, seçecekleri örneklem ve kullanacakları veri analiz teknikleri açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Gelecekte yapılacak çalışmalara rehberlik etmesi açısından önem taşıyan bir araştırma olarak değerlendirilebilir. Bu konuda sınırlı sayıda araştırma yapılmış oluşu ve içerik anlamında farklılıklar bulunması bu çalışmayı özgün kılmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma, 2000-2020 yılları arasında psikolojik sağlıkla ilgili hazırlanan eğitim ve öğretim başlığı altında bulunan lisansüstü tezlerin derinlemesine betimlenebilmesi, detaylıca yorumlanabilmesi ve akabinde öneriler geliştirilebilmesi için doküman incelemesi yönteminin kullanıldığı nitel bir çalışmadır. Doküman incelemesi, olgu ya da olgular hakkında bilgiler barındıran yazılı materyallerin araştırma kapsamında analiz edilmesi yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2000). Dokümanlar doğrudan bir olayın gelişimini ortaya koyabilir ve bu sebeple mevcut verilerin birincil kaynağı şeklinde görülür (Cohen, Marion, & Marrison, 2007, s. 194).

Çalışma Evreni ve Örneklem

Çalışmanın evreni, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinde 2000-2020 aralık ayına kadar yayınlanmış olan tezlerden meydana gelmektedir. Çalışmanın amacı doğrultusunda amaçlı

örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklem yöntemi doğrultusunda ulusal tez merkezinde “psikolojik sağlamlık”, “kendini toparlama gücü”, “psikolojik dayanıklılık” ve “yılmazlık” anahtar kelimeleri ile taramalar gerçekleştirilmiştir. Konu alanı eğitim ve öğretim başlığı ile sınırlandırılmıştır. Bu tarama sonucunda 142 lisansüstü teze ulaşılmıştır. 142 tez içerisinde 2 tezin ise eğitim öğretim başlığı altında değerlendirilemeyeceği, 3 tezin erişime açık olmadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda 137 tezin incelenmesi araştırma kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamındaki çalışmalara ulaşmak adına Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında sırasıyla “psikolojik sağlamlık”, “yılmazlık”, “psikolojik dayanıklılık” ve “kendini toparlama gücü” anahtar sözcükleri kullanılmıştır. Çalışmalar bilgisayar ortamına kodlanarak pdf türünde kaydedilmiştir. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinde yayınlanan tezlerin analizi amacıyla Sözbilir, Kutu ve Yaşar (2012) tarafından geliştirilen “Makale Sınıflama Formu” kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma için nitel veri analizi teknikleri içerisinde yer alan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, roman, makale, ders kitabı, deneme, politik konuşmalar, reklamlar, araştırma tezleri, resimler gibi yazılı içeriklerin incelenmesine olanak sağlayan bir tekniktir (Fraenkel, Wallen, & Hyun, 2012, s. 478). Araştırmada makale sınıflama formu kullanılarak tezlerin çözümlenmesi sağlanmış, bulguların raporlaştırılmasında, Microsoft Office Excel programından faydalanılarak, betimsel istatistik olarak frekans ve yüzde dağılımları oluşturulmuştur.

Araştırma Etiği

Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Çalışma sistematik alan yazın taraması, doküman inceleme çalışması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni beyan edilmemiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, psikolojik sağlamlık ile ilgili 2000-2020 yılları arasında yayımlanmış olan 137 adet tezin incelenmesiyle belirlenen frekans ve yüzdeleri sunulmuştur.

3.1. İncelenen Tezlerde “Resilience” Kavramının Türkçe Karşılığına İlişkin Bulgular

Ulusal tez merkezinde yayınlanan tezlerin türlerine ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 1’de sunulmuştur. Burada “resilience” kavramının ülkemizde yapılan araştırmalarda farklı şekillerde karşılık bulduğu ve ortak bir kavram üzerinde fikir birliği olmadığı görülmektedir. İncelenen lisansüstü tezlerin %38.69’unda psikolojik dayanıklılık, %35.03’ünde psikolojik sağlamlık, %24.09’unda yılmazlık ve %2.19’unda kendini toparlama gücü kavramı kullanılmıştır.

Tablo 1*İncelenen Lisansüstü Tezlerde “Resilience” Kavramının Türkçe Karşılığı*

Kavramlar	f	Yüzde (%)
Psikolojik Sağlamlık	48	35.03
Yılmazlık	33	24.09
Kendini Toparlama Gücü	3	2.19
Psikolojik Dayanıklılık	53	38.69
Toplam	137	100

3.2. Araştırma Yöntemine İlişkin Bulgular

Araştırma yöntemine ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 2 de sunulmuştur. Bulgular incelendiğinde psikolojik sağlamlık ile ilgili hazırlanan tezlerin tamamına yakını nicel yöntemler (%95.62) kullanılarak araştırılmıştır. İncelenen tezlerde araştırma yöntemi olarak karma yöntem %2.92 oranında tercih edilirken, nitel yöntem ise %1.46 oranında kullanılmıştır.

Tablo 2*Araştırma Yöntemine İlişkin Veriler*

Yöntem	f	Yüzde (%)
Nicel	131	95.62
Nitel	2	1.46
Karma	4	2.92
Toplam	137	100

3.3. Tezlerin Yayınlanma Yılına İlişkin Bulgular

Tezlerin yayınlanma yılına ilişkin verilerin frekans ve yüzdeleri Tablo 3’de sunulmuştur. Psikolojik sağlamlık ile ilgili yayınlanan 137 tezin yıllara göre dağılımı incelendiğinde konu ile ilgili eğitim ve öğretim alanında gerçekleştirilen ilk tez çalışmasının 2005 yılında yayınlandığı görülmektedir. 2000-2004 yılları arasında konu ile ilgili tez çalışmasına rastlanılmamıştır. 2010 yılına kadar araştırmalar sınırlı sayıda kalmış sonrasında özellikle 2013 yılından itibaren önemli bir artış göstermiştir. 2019 yılına gelindiğinde o yıl yayınlanan tez sayısının genel sayının %31.39 una denk geldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Son 4 yıl içerisinde konu ile ilgili yayınlanan tezlerin oranı %64.96 oranına karşılık gelmektedir.

Tablo 3*Yayınlanma Yılına İlişkin Veriler*

Yayınlanma Yılı	f	Yüzde (%)
2000-2004	-	-
2005	1	0.73
2006	-	-
2007	1	0.73
2008	-	-
2009	-	-
2010	2	1.46
2011	4	2.92
2012	1	0.73
2013	8	5.84
2014	9	6.57
2015	12	8.76
2016	10	7.30
2017	17	12.41

Tablo 3 (devam ediyor)

Yayınlanma Yılı	f	Yüzde (%)
2018	11	8.03
2019	43	31.39
2020	18	13.13
Toplam	137	100

3.4. Lisansüstü Tezlerin Düzeyine İlişkin Bulgular

Lisansüstü düzeyde yapılmış tezlerin düzeyine ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 4’de sunulmuştur. Psikolojik sağlamlık ile ilgili hazırlanan tezlerin büyük çoğunluğu yüksek lisans tezlerinden (%86.86) oluşturmuştur. Yüksek lisans tezlerine nazaran az sayıda doktora tezi oran olarak %13.14’e karşılık gelmektedir.

Tablo 4*Lisansüstü Tezlerin Düzeyine İlişkin Veriler*

Düzye	f	Yüzde (%)
Yüksek lisans	119	86.86
Doktora	18	13.14
Toplam	137	100

3.5. Araştırma Desenine İlişkin Bulgular

Tezlerin araştırma desenine ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5*Araştırma Desenine İlişkin Veriler*

		Araştırma Desenleri	f	Yüzde (%)
Nicel Boyut	Deneysel	Gerçek deneysel	-	-
		Yarı deneysel	12	8.39
		Zayıf deneysel	1	0.70
	Deneysel Olmayan	Betimsel tarama	34	23.77
		İlişkisel tarama	87	60.84
		Karşılaştırmalı ilişkisel tarama	3	2.10
Ara toplam		137	95.80	
Nitel Boyut	Etkileşimli	Kültür analizi	-	-
		Olgubilim (Fenomenoloji)	1	0.70
		Kuram oluşturma	-	-
		Durum çalışması	-	-
		Eylem araştırması	-	-
		Rapor edilmemiş	-	-
	Etkileşimli Olmayan	Kavram analizi	-	-
		Doküman incelemesi	1	0.70
		Meta analiz	-	-
		Ara toplam	2	1.40
Karma	Açıklayıcı (Nicel/Nitel)		1	0.70
	Keşfedici (Nitel/Nicel)		1	0.70
	Birleştirme (Çeşitleme Yakınsayar paralel) deseni (Nitel + Nicel)		2	1.40
	Ara toplam		4	2,80
Toplam		143	100	

Psikolojik sağlık ile ilgili daha fazla sayıda nicel boyutlu (%95.80) çalışmalar yapılmıştır. Bunu karma boyutlu (%2.80) araştırmalar takip ederken, en az araştırma nitel boyutta (%1.40) gerçekleştirilmiştir. Nicel boyutta en çok araştırma deneysel olmayan desende (%86.71) gerçekleştirilmiştir. Deneysel olmayan desen içinde en çok ilişkisel tarama modeli (%60.84) kullanılmıştır. Betimsel tarama %23,77, yarı deneysel çalışmalar %8.39, karşılaştırmalı ilişkisel tarama % 2.10, karma yöntemlerden çeşitleme deseni %1.40, zayıf deneysel desen, olgu bilim, açıklayıcı karma desen, keşfedici karma desen ise %0.70 çalışma oranına sahip olduğu bulunmuştur.

3.6. Örneklem Gruplarına İlişkin Bulgular

Tezlerin örneklem gruplarına ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 6'da sunulmuştur. Psikolojik sağlık ile ilgili yapılan araştırmalarda en çok lise öğrencilerinin (%28.47) örneklem grubu olarak ele alındığı görülmektedir. Benzer bir oranda lisans öğrencileri (%25.55) örneklem grubu olarak değerlendirilmiştir. Bunu %15.32 ile öğretmenler, %13.14 ile veliler, %8.03 ile ortaokul kademesi öğrenciler, %5.11 ile okul öncesi öğrencileri, %2.92 ile yöneticiler, %0.73 ile öğretim elemanları ve aynı oranla ilkökuller öğrencileri takip etmektedir.

Tablo 6

Örneklem Gruplarına İlişkin Veriler

Örneklem Büyüklüğü	f	Yüzde (%)
Okul öncesi	7	5.11
İlkokul 1-4	1	0.73
Ortaokul 5-8	11	8.03
Lise	39	28.47
Lisans	35	25.55
Lisansüstü	-	-
Öğretmenler	21	15.32
Yöneticiler	4	2.92
Veliler	18	13.14
Öğretim elemanları	1	0.73
Dokümanlar	-	-
Diğer	-	-
Toplam	137	100

3.7. Örneklem Büyüklüklerine İlişkin Bulgular

Tezlerin örneklem büyüklüklerine ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Örneklem Büyüklüklerine Ait Veriler

Örneklem Büyüklüğü	f	Yüzde (%)
1-10 arası	-	-
11-30 arası	9	6.57
31-100 arası	5	3.65
101-300 arası	33	24.09
301-1000 arası	82	59.85
1001 ve üzeri	8	5.84
Toplam	137	100

Tezlerde kullanılan örneklem büyüklükleri incelendiğinde en çok 301-1000 arası (%59.85) katılımcının olduğu araştırmaların bulunduğu belirlenmiştir. Bu orana en yakın olarak 101-300 arası (24.09) katılımcının bulunduğu araştırmalar gelmektedir. Diğer örneklem dağılımları ise; 11-30 kişi arası %6.57, 1001 kişi ve üzeri %5.84, 31-100 kişi arası %3.65 şeklinde oluşmuştur. 1-10 kişi arası yapılan çalışmalara rastlanılmamış olup, en az çalışma 31-100 kişi arası olarak gruplanan aralıkta gerçekleşmiştir.

3.8. Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular

Veri toplama araçlarına ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 8'de sunulmuştur. Psikolojik sağlık ile ilgili hazırlanan tezlerin veri toplama araçları incelendiğinde, daha çok likert tipi ölçeklerin (%88.81) kullanıldığı görülmektedir. Tutum, algı, kişilik ve yetenek testleri olarak grupladığımız veri toplama araçlarından da yine likert tipi testler %5.92 oranında kullanılmıştır. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme formları (%1.31), dokümanlar (%0.66), başarı testleri (%0.66), katılımcı gözlem (%0.66), katılımcı olmayan gözlem (%0.66), yapılandırılmış görüşme formu (%0.66) ve alternatif değerlendirme araçlarının (%0.66) kullanıldığı tezler de mevcuttur.

Tablo 8

Veri Toplama Araçlarına İlişkin Veriler

Veri Toplama Araçları		f	Yüzde (%)
Gözlem	Katılımcı	1	0.66
	Katılımcı olmayan	1	0.66
Görüşme	Yapılandırılmış	1	0.66
	Yarı yapılandırılmış	2	1.31
	Yapılandırılmamış	-	-
Başarı Testleri	Açık uçlu	-	-
	Çoktan seçmeli	-	-
	Diğer	1	0.66
Tutum/Algı/Kişilik/ Yetenek Testleri	Açık uçlu	-	-
	Likert	9	5.92
Ölçek	Açık uçlu	-	-
	Likert	135	88.81
Doküman	Dokümanlar	1	0.66
Alternatif değerlendirme araçları		1	0.66
	Toplam	152	100

3.9. Veri Analiz Tekniklerine İlişkin Bulgular

Tezlerin veri analiz tekniklerine ilişkin verilere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 9'da sunulmuştur. Psikolojik sağlık ile ilgili hazırlanan çalışmaların veri analiz teknikleri incelendiğinde bir araştırmada çok sayıda veri analiz türü kullanıldığı görülmektedir. Kestirimsel analizlerin (%56.42) ve betimsel analizlerin (%42.35) nitel analizlerin ise (%1.23) tekniklerinin ise az sayıda olduğu belirlenmiştir. Betimsel istatistiklerden frekans/yüzde %23.20 oranında kullanılırken, ortalama/standart sapma %19.15 oranında kullanılmıştır. Kestirimsel istatistiklerden t-testi %13.53, ANOVA %13.18, korelasyon analizi %10.72, regresyon analizi %8.44, non-parametrik testler %5.80, faktör analizi %1.76, MANOVA %1.41 oranında kullanılmıştır. Bunların yanında yapısal eşitlik modellemesi %0.70, ANCOVA %0.53, MANCOVA %0.35 oranında kullanılmıştır. Nitel veri analiz tekniklerine bakıldığında içerik analizi ve betimsel analiz %0.53, doküman analizinin ise %0.17 oranında kullanıldığı belirlenmiştir.

Tablo 9
Veri Analiz Tekniklerine İlişkin Veriler

Kategori	Alt kategori	f	Yüzde (%)
Betimsel	Frekans/yüzde	132	23.20
	Ortalama/standart sapma	109	19.15
Kestirimsel	Korelasyon analizi	61	10.72
	t-testi	77	13.53
	ANOVA	75	13.18
	ANCOVA	3	0.53
	MANOVA	8	1.41
	MANCOVA	2	0.35
	Faktör analizi	10	1.76
	Regresyon analizi	48	8.44
	Non-parametrik testler	33	5.80
	Yapısal eşitlik modellemesi	4	0.70
	Ara toplam	321	56.42
Nitel	İçerik analizi	3	0.53
	Betimsel analiz	3	0.53
	Doküman analizi	1	0.53
	Ara toplam	7	1.23
	Toplam	569	100

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada Türkiye’de psikolojik sağlamlık kavramını inceleyen eğitim ve öğretim konu alanında bulunan 137 lisansüstü tez incelenmiştir. Bir alanda yapılmış olan çalışmaların incelenmesi, diğer araştırmacılara alandaki mevcut eksiklikleri belirtir ve yapılması gerekenler konusunda fikir sunabilir. Bu analiz çalışmaları, diğer araştırmacılara rehberlik ederek, farkındalık oluşmasına yardımcı olabilir. Aynı zamanda alanla ilgili literatüre katkı sağlayabilmektedir. Bu çalışmada, psikolojik sağlamlıkla ilgili tezlerin yöntemleri, türleri, yayınlanma yılları, araştırma desenleri, veri toplama araçları, örneklem grupları ve büyüklükleri analiz edilmiştir.

Bu alandaki ilk tezin 2005 yılında yayınlanmış olması dikkat çekici bir bulgudur. Bu konudaki çalışmaların Türkiye’de geç başladığı buradan hareketle yorumlanabilir. Araştırma sonucunda 2016-2020 yılları arasında bu alanda çok sayıda tez hazırlandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Son yıllarda birçok değişkenle psikolojik sağlamlığın arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna sebep olarak, aynı zamanda psikolojik sağlamlığın risk faktörleri olarak görülen; hızla yaşanan değişimler, gelişimler, krizler, salgınlar gibi olayların sıklıkla yaşanıyor olması gösterilebilir.

“Resilience” kelimesinin Türkçe karşılığı konusunda yaşanan anlaşmazlık dikkat çekici bir bulgudur. Psikolojik dayanıklılık (%38.69) kavramı ve psikolojik sağlamlık (%35.03) kavramının birbirine yakın oranda olduğu araştırma sonucunda bulunmuştur. Buna karşın diğer kavramlara nazaran az sayıda da olsa yılmazlık ve kendini toparlama gücü kavramları bazı araştırmacılar tarafından kullanılmıştır. Sağlamlık kelimesi, Türkçe’de “kolay bozulmayan, yıkılmayan” anlamına gelmektedir (Akalin, 2005). Buradan hareketle psikolojik sağlamlık kavramının daha doğru bir karşılık olacağı değerlendirilmektedir.

Bir diğer bulgu yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine göre çok sayıda oluşudur. Doktora tezlerinin genel olarak geniş kapsamlı oluşu, akademik deneyim, araştırma konusunun daha ayrıntılı incelenmesi ve yapılan veri analizlerinin çeşitli metotlar içeriyor oluşu sebebiyle psikolojik sağlamlık kavramı ile ilgili doktora tezlerinin sayısının çoğalmasında katkı sağlayacaktır.

Psikolojik sağlamlıkla ilgili hazırlanan tezlerde çoğunlukla deneysel olmayan betimsel tarama, ilişkisel tarama desenleri kullanılmıştır. Deneysel çalışmaların sınırlı sayıda oluşu bu alanda daha fazla sayıda deneysel çalışma yapılması ihtiyacının var olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde nitel ve karma araştırmaların sayısının çok sınırlı sayıda kaldığı görülmektedir. Nitel çalışmalar ve karma çalışmalar alanyazına derinlemesine bilgiler sunabilen önemli araştırma desenleridir. Psikolojik sağlamlık konusunda derinlemesine araştırmalar yapılması adına ciddi bir ihtiyaç ve araştırmacılar için önemli bir fırsat görülmektedir. Nicel çalışmaların, nitel çalışmalara kıyasla fazla olmasının sebebi olarak, nicel araştırmaların kısa zamanda uygulanabilir olması, nitel araştırmaların detaylı çalışma ve uzun zaman alışı gösterilebilir. Genel tarama desenlerinin, eğitim alanında gerçekleştirilen analiz çalışmalarında (Öztürk, 2020; Fazlıoğulları & Kurul, 2012; Işık, 2016; Ozan & Köse, 2014) daha yüksek oranda kullanılması, bulgularımızla paralellik taşımaktadır.

Örneklem gruplarına ilişkin bulgularda en çok lise öğrencilerinin ve lisans öğrencilerinin katılımcı olarak kullanıldığı belirlenmiştir. (2012), Eğitim bilimleri alanında yapılan araştırmaların incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmalarda örneklemlerin en çok lisans öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir (Fazlıoğulları & Kurul, 2012; Öztürk, 2020; Arık & Türkmen, 2009). Bu çalışmayla benzer olarak lisans öğrencisi örneklem grubu en fazla sayıda kullanılan ikinci örneklem grubu olarak çalışma sonucunda belirlenmiştir. Fakat psikolojik sağlamlık ile ilgili hazırlanan tezlerde lise öğrencilerinin en çok sayıda örneklem olarak değerlendirilmesi dikkat çekici bir bulgu olmuştur.

Örneklem büyüklüklerine ilişkin bulgulara bakıldığında, nicel boyutta 301-1000 arası katılımcının oluşturduğu çalışmaların fazla olduğu görülmektedir. 1000 katılımcının üzerine çıkan araştırmalar da mevcuttur. Örneklem büyüklüğü genel olarak 30 ve üstü sayılardan oluşmuştur. Nicel araştırmalar için 30 sayısının üzerinde katılımcının olması normal dağılım için gerekli bir faktördür (Fraenkel vd., 2012: 222). Nitel çalışmalarda ise 30 sayısının altında katılımcı yeterli görülebilmektedir. Araştırma kapsamında 10 kişinin altında katılımcı ile yapılan çalışmaya rastlanılmamıştır.

Veri toplama araçları incelendiğinde daha çok ölçeklerden faydalandığı görülmektedir. Likert tipi ölçeklerin uygulama ve değerlendirme kolaylığı, geçerlik ve güvenilirliklerin yüksek oluşu ve ekonomik olma özelliği araştırmacı tercihlerini etkilemektedir. Yine beceri, tutum, algı testleri uygulama kolaylığı dolayısıyla tercih edilmektedir. Nitel çalışmalarda daha çok yarı yapılandırılmış formların kullanıldığı bir diğer araştırma bulgusu olarak görülebilir. Araştırma kapsamında sadece 1 tezin döküman inceleme yöntemiyle hazırlanmış oluşu bu alandaki bir diğer ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Psikolojik sağlamlık ile ilgili hazırlanan tezlerin veri analiz tekniklerine ilişkin bulgular incelendiğinde, kestirimsel ve betimsel istatistiklerin çokça kullanıldığı görülmektedir. Kestirimsel istatistik olarak daha çok t-testi, ANOVA, korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Yapılan farklı analiz çalışmaları (Öztürk, 2020; Doğan & Tok, 2018; Arık & Türkmen, 2009) en çok ANOVA ve t testinin kullanıldığını belirtmekte ve bu sonuç araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir. Betimsel istatistik olarak frekans/yüzde ve ortalama/standart sapmaya ilişkin istatistik veriler çalışmaların tamamına yakınında bulunmaktadır. Sınırlı sayıdaki nitel ve karma çalışmada ise içerik analizi, betimsel analiz ve döküman analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular üzerinden ulaşılan genel sonuçlara göre, 2000-2020 yılları arasında psikolojik sağlamlık ile ilgili eğitim ve öğretim konu alanında yayınlanan tez çalışmaları incelendiğinde, ilk tezin 2005 yılında yayınlandığı, en fazla sayıda tezin 2019 yılında yayınlandığı, yıl aralığı olarak da 2016-2020 yılları arasında hazırlanan çalışmaların toplam çalışmaların %64.96 sına karşılık geldiği görülmektedir. Yapılan araştırmaların çoğunluğunun yüksek lisans tezlerinden oluştuğu ve nicel yöntemler kullanılarak gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Örneklem türü olarak lise ve lisans öğrencilerinin katılımcı olarak kullanıldığı, örneklem büyüklüğü olarak ise 301-1000 arası katılımcıdan oluştuğu araştırmaların yüksek oranlarda olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Veri

toplama araçları olarak likert tipi ölçeklerin çoğunlukta olduğu, analizlerinin ise kestirimsel ve betimsel analiz ile yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Veri toplama araçlarına yönelik bulgularda likert tipi ölçeklerin sıklıkla kullanıldığı, veri analizlerinin ise t testi ve ANOVA yöntemleri ile gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, psikolojik sağlık konusunda, doktora düzeyinde, karma veya nitel araştırma desenlerinin kullanıldığı çalışmalar yapılması önerilebilir. Örneklem türü olarak özellikle ilkökul seviyesinde yapılacak araştırmalara ihtiyaç gözlemlenmektedir. Yine öğretim elemanlarına, okul yöneticilerine yönelik az sayıda çalışma olduğu belirlenmiş olup yapılacak çalışmalarda bu örneklem grupları ile çalışılabilir. Analiz yöntemi olarak, içerik analizi, döküman analizi gibi yöntemler kullanılarak derinlemesine yapılacak analiz çalışmaları gerçekleştirilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma verileri <https://tez.yok.gov.tr/> adresinde yer alan ve ulaşılabilen tez çalışmaları ile sınırlıdır.

Destek ve Teşekkür

Yazarlar olarak, araştırmanın gerçekleştirilmesi sürecine yönelik herhangi bir destek ya da teşekkür beyanımız bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmanın yazarları araştırmanın tüm süreçlerine eşit derecede katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmanın yazarları olarak herhangi bir çıkar/çatışma beyanımız olmadığını ifade ederiz.

Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Çalışma sistematik alan yazın taraması, döküman inceleme çalışması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle Etik Kurul İzni beyan edilmemiştir.

KAYNAKÇA

Akalın, H. (2005). *Türkçe sözlük* (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Arık, R. S. & Türkmen, M. (2009). *Eğitim bilimleri alanında yayımlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi*. I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Antalya.

Arslan, G. (2015). *Ergenlikte algılanan duygusal istismar ve psikolojik sağlık arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış doktora tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Atarbey, S. (2017). *Farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerinin psikolojik dayanıklılıklarına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Aydın, B. (2010). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, B.G. (2017). *Explaining the factors associated with the likelihood of academic resilience in science and mathematics literacies in PISA 2012* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: İhsan Doğramacı Bilkent University Graduate School Of Education.
- Aydoğdu, T. (2013). *Bağlanma stilleri, başa çıkma stratejileri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Benard, B. (1991). Fostering resiliency in kids: protective factors in the family, school, and community. *Western Center For Drug-Free Schools and Communities*. <https://eric.ed.gov/?id=ed335781>
- Bolat, Z. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ve öz-anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. Routledge.
- Csikszentmihalyi, M. (2009). The promise of positive psychology. *Psychological Topics*, 18(2), 203-211.
- Çalışkan, Ö. (2011). *Investigation of the relationship between teachers readiness for organizational change and resilience* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çarman, K. (2015). *Kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarının, psikolojik sağlamlık ve kişilik özellikleri incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çataloğlu, B. (2011). *Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin psikolojik sağlamlık ve aile işlevleri açısından karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çetinkaya, A. (2018). *Lise öğrencilerinin kendini toparlama gücü düzeyleri ve öznel iyi oluşu artırma stratejilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan, H., & Tok, T. N. (2018). Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yayınlanan makalelerin incelenmesi: eğitim ve bilim dergisi örneği. *Curr. Res. Educ.*, 4(2), 94-109.
- Durmuş, M. (2016). *Üniversite öğrencilerinin problem çözme becerileri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Emeksever, A. (2020). *Sınıf öğretmeni adaylarının denetim odağı ile yılmazlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergün, O. (2016). *Ergenlerde duygusal zeka özellikleri ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fazlıoğulları, O., & Kurul, N. (2012). Türkiye’deki eğitim bilimleri doktora tezlerinin özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 43-75.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. The McGraw-Hill Companies.
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.
- Gökçen, G. (2015). *Madde kullanan ve kullanmayan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gökmen, B. (2014). *Özel eğitim okulu yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Graber, R., Florence P., & Elizabeth C. (2015). *Psychological resilience*. Overseas Development Institute.
- Greene, R. (2002). *Human behavior theory: a resilience orientation. (ed: r. Greene) resiliency: an integrated approach to practice, policy, and research*. Nasw Press.
- Gürkan, U. (2006). *Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- İlgaz, B. (2011). *Üniversite düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin yılmazlık, umutsuzluk durumları ve sektörel tutumlarının kariyer seçimlerine etkileri: Akdeniz üniversitesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Işık, Ş. (2016). Türkiye’de kendini toparlama gücü konusunda yapılmış araştırmaların incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(45), 65-76.
- Kara, E. (2019). *Evlü bireylerde çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ile ilişkisel yılmazlık ve evlilikte öz yetkinlik arasındaki ilişkide bağlanma stillerinin aracı rolü* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kararımkak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-138.
- Kaya, İ. (2015). *Ergenlerin çocukluk dönemi istismar yaşantıları ile davranış problemleri ve psikolojik sağlamlıkları arasında ilişkinin incelenmesinde otomatik düşünceler ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin aracı rolü* (Yayınlanmamış doktora tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, Ş. D. (2014). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve psikolojik dayanıklılıklarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Korkut, F. (2007). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma* (2. Basım). Anı Yayıncılık.
- Kurt, T. (2013). *Ebeveynleri boşanmış ergenlerin yılmazlık, benlik saygısı, başa çıkma ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkinin incelenmesi: yılmazlığın aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Levene, S. (2003). Psychological and social aspects of resilience: a synthesis of risks and resources. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 5(3), 273-280.
- Malak, K. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kendini toparlama gücü ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Masten, A. (2001). Ordinary magic: resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238.
- Murray, C. (2003). Risk factors, protective factors, vulnerability, and resilience: a framework of understanding and supporting the adult transitions of youth with high-incidence disabilities. *Remedial and Special Education*, 24(1), 16-26.
- Norman, E. (Ed.). (2000). *Introduction: The strengths perspective and resiliency enhancement a natural partnership: Resiliency enhancement putting the strengths perspective into social work practice*. Columbia University Press.
- Ozan, C., & Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.
- Özcan, B. (2005). *Anne-babaları boşanmış ve anne-babaları birlikte olan lise öğrencilerinin yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörler açısından karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özcan, Z. (2015). *Lise öğrencilerinin kişilerarası şemaları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, S. (2016). *Ergen riskli davranışlarının akran zorbalığı, örselenme yaşantıları ve psikolojik sağlamlık ile ilişkisinde sapkın arkadaşların aracı etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, H. İ. (2020). Hayat boyu öğrenme ile ilgili yapılan tezlerin içerik analizi. *International Journal of Active Learning*, 5(1), 12-32
- Özünlü, M. B. (2018). *Ebeveyn yoksunluğu yaşayan bireylerde aşkınlık, kendini toparlama gücü ve iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Romano, J. L., & Sally, M. H. (2000). Prevention: a call to action. *The Counseling Psychologist*, 28(6), 854-856.
- Selçuklu, A. E. (2013). *Örgütsel bağlılığın bir yordayıcısı olarak kurum kültürü ve psikolojik dayanıklılık: okul öncesi öğretmenleri üzerine bir çalışma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Serbest, S. (2010). *The influence of the university students' perceived paternal and maternal acceptance, father involvement and depressive symptoms on their resiliency* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: Boğaziçi University Institute For Graduate Studies in The Social Sciences.
- Sözbilir, M., Kutu, H., & Yaşar, M. D. (2012). Science education research in Turkey: A content analysis of selected features of papers. J. Dillon & D. Jorde (Ed.) içinde, *The World Of Science Education: Handbook of Research in Europe* (ss. 341-374). Sense Publishers.
- Şahin, D. (2014). *Öğretmelerin öz duyarlıklarının psikolojik sağlık ve yaşam doyumu açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, M., Yetim, A., & Çelik, A. (2012). Psikolojik sağlamlığın gelişiminde koruyucu bir faktör olarak spor ve fiziksel aktivite. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 373-380.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinde kendini toparlama gücünün içsel koruyucu faktörlerle ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 297-306.
- Amerikan Heritage Sözlüğü (1973). *The Heritage illustrated dictionary of the english language*. (International Ed.). American Heritage Publishing
- The Random House. (1967). *The Random house dictionary of the english language*. Random House.
- Tonga, Z. (2014). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarının karar stratejileri ve durumluk sürekli kaygı düzeylerine göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Turgut, Ö. (2015). *Ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin, önemli yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uçar, T. (2014). *Özel eğitim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin ve mesleki sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul ili avrupa yakası örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uslu, Ş. S. (2019). *Okul öncesi dönem çocukların yılmazlıkları ile sosyal değerleri kazanımları ve ailelerin yılmazlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ünüvar, A. (2012). *Gerçeklik kuramına dayalı psiko-eğitim programının lise öğrencilerinin denetim odağı ve yılmazlık düzeyi üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Webster Yeni Yirminci Yüzyıl İngilizce Sözlüğü. (1958) *Webster's new twentieth century dictionary of the english language* (2nd Ed.). Simon & Schuster.
- Windle, M. (1999). *Critical conceptual and measurement issues in the study of resilience. Resilience and development: positive life adaptations* (Ed. Meyer D. Glantz, Jeannette L. Johnson). Kluwer Academic Publishers.
- Yalçın, S. (2013). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile stres, psikolojik dayanıklılık ve akademik iyimserlik arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Gözden Geçirilmiş 2. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, B. (2013). *Özel eğitime muhtaç çocuğa sahip ebeveynlerin algıladıkları sosyal destek, psikolojik dayanıklılık ve umut düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In today's world, individuals face many problems. Positive psychology is a new approach that focuses on daily problems and aims to keep individuals psychologically healthy (Csikszentmihalyi, 2009). The concept of "psychological resilience", which is included in positive psychology, has been a concept that emerged in the 1940s and developed gradually. According to Ünüvar's (2012) definition, Wilhelm Nietzsche's saying "He who does not kill me makes me stronger" can be given as an example of this concept.

Psychological resilience is one of the concepts that enable people to continue their daily life in a healthy way without any problems. According to one definition, individuals with psychological resilience can be defined as those who perceive difficult lives as an opportunity to test their skills instead of perceiving them as threats, who do not lose control, turn the negativities they encounter in their favor and thus reduce their stress levels (Şahin, Yetim, & Çelik, 2012).

The basic dynamics of psychological resilience are the concepts of risk factors and protective factors. These factors can be grouped as familial, individual and environmental. Risk factors generally include negative conditions and difficult experiences. Mother's failure to take care of the child, neglect, exposure to violence, emotional abuse, sexual abuse, domestic conflict, alcoholic history, family criminal history, psychiatric disorders, substance abuse, poverty, epidemics, earthquakes, flood disasters, Factors such as terrorism and war can be considered as examples of risk factors (Windle, 1999; Levene, 2003; Kararmak, 2006). Protective factors include features that act as protection against difficult experiences. The higher the number of protective factors an individual has, the more likely it is to show psychological resilience (Gürkan, 2006).

The concept of psychological resilience is derived from the word "resiliens", which is rooted in Latin. When the studies of our country were examined, different translations corresponding to the concept of resilience were used. The aim of this research is to explain the theses about "psychological resilience" published between 2000-2020; year, pattern, data collection tools, method, sample type and size, used data analysis techniques.

Method

This research is a qualitative study in which the document analysis method is used in order to describe the postgraduate theses under the title of education and training prepared between 2000 and 2020 in depth, to interpret them in detail, and to develop recommendations afterwards. Document analysis is the method of analyzing written materials that contain information about facts or facts within the scope of the research (Yıldırım & Şimşek, 2000).

The universe of the study consists of theses published in the "Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi" until December 2000-2020. In line with the purpose of the study, purposeful sampling method was used. As a result of the screening, 142 graduate theses were reached. Out of 142 theses, it was determined that 2 theses could not be evaluated under the education and training title, and 3 theses were not accessible. The studies were encoded in computer environment and saved in pdf type. In this direction, 137 theses were examined within the scope of the research. The "Article Classification Form" developed by Sözbilir, Kutu and Yaşar (2012) was used for the analysis of the theses.

Content analysis method, which is one of the qualitative data analysis techniques, was used for the research. Content analysis is a technique that allows the examination of written content such as novels, articles, textbooks, essays, political speeches, advertisements, research theses, pictures (Fraenkel, Wallen, and Hyun, 2012: 478). In the study, the analysis of the theses was provided by using the article classification form, and the distribution of frequencies and

percentages as descriptive statistics was created by using the Microsoft Office Excel program in reporting the findings.

Results, Discussion and Conclusion

In this research, training and education in the subject area to examine the concept of resilience in Turkey 137 graduate theses were examined. Examining the work done in a field indicates the current deficiencies in the field to other researchers and can provide an idea of what needs to be done. These analysis exercises can help raise awareness by guiding other researchers.

The fact that the first thesis was published in 2005 indicates that studies on this subject have started late in our country. The high number of theses prepared between the years 2016-2020 can be evaluated in parallel with the large number of changes and crises in recent years.

As the equivalent of the concept of resilience, 38.69% “psikolojik dayanıklılık” and 35.03% “psikolojik sağlamlık” were used. Few researchers have used the “yılmazlık” and “kendini toparlama gücü”.

The number of master theses is higher than the number of doctoral dissertations. At the same time, the number of studies using quantitative methods is higher than others. Among the non-experimental studies, descriptive scanning and relational scanning are seen as the most used research designs.

As a sample group, it is seen that studies are frequently conducted with high school students and undergraduate students. As for the sample size, there are more studies involving 301-1000 people. There are also studies of over 1000 participants. Within the scope of the research, no study was found with less than 10 participants.

Likert-type scales were used in large numbers as data collection tools. In data analysis, mostly t-test, ANOVA, correlation and regression analysis were used. As descriptive statistics, statistical data regarding frequency / percentage and mean / standard deviation are available in almost all of the studies. Content analysis, descriptive analysis and document analysis methods were used in a limited number of qualitative and mixed studies.

In line with the results obtained, it may be suggested to conduct studies on psychological resilience using mixed or qualitative research designs at doctoral level. As a sample type, it is observed that there is a need for studies to be conducted especially at primary school level. Again, it has been determined that there are few studies for teaching staff and school administrators, and these sample groups can be studied in future studies. In-depth analysis studies can be performed using methods such as content analysis and document analysis as analysis method.